

Босна и Херцеговина
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД
Број: 11 0 У 026288 21 Увп
Бања Лука, 16.6.2022. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Смиљане Мрше предсједника вијећа, Страхиње Ђурковића и Мерсиде Бјелобрк чланова вијећа, уз судјеловање Маје Савић као записничара, у управном спору по тужби М.Г. из О., Норвешка, заступана по пуномоћнику А.М., адвокату из Б. (у даљем тексту: тужитељица), против рјешења број ... од 24.01.2020. године, туженог Фонда..., у предмету поврата више исплаћеног износа пензије, одлучујући о захтјеву туженог за ванредно преиспитивање пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 11 0 У 026288 20 У од 24.12.2020. године, на нејавној сједници вијећа одржаној 16.6.2022. године, донио је слjedeћу

ПРЕСУДУ

Захтјев се одбија.

Образложење

Побијаном пресудом уважена је тужба против оспореног акта којим је одбијена жалба тужитељице изјављена против рјешења Филијале Б. број ... од 7.11.2019. године. Тим рјешењем је тужитељици ставом 1 утврђена преплата новчаног примања из пензијског и инвалидског осигурања настала у периоду од 28.12.2014. до 31.7.2018. године у износу од 9.556,58 КМ, те да је дужна наведени износ вратити у цијелости у року од 30 дана од дана коначности тог рјешења, уз одређење у ставу 2 диспозитива да ако именована није у могућности у цијелости вратити износ из става 1 у наведеном року, може исплатити дуг у 24 рате у износу од по 398,19 КМ, са почетком уплате прве рате у року из става 1 диспозитива тог рјешења.

Уважење тужбе је образложено разлозима да је првостепени орган своју одлуку засновао на одредби члана 161 став 1 тачка в) Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. гласник РС“, број 134/11, 82/13, 103/15 и 111/21– у даљем тексту: Закон о ПИО), закључујући да је тужитељици извршена преплата примања из ПИО настала у периоду од 28.12.2014 до 31.7.2018. године, па да је утврђена преплата у износу од 9.556,58 КМ будући да је тужитељици привременим рјешењем од 28.01.2016. године признато право на старосну пензију почев од 28.12.2014. године то тужитељица није допринијела наведеној преплати јер није податке приказала неистинитим и нетачним, већ је до преплате дошло грешком органа, који приликом доношења привременог рјешења није правилно испитао услове за остваривање права на старосну пензију. Даље, закључује да је суд имао у виду законски основ за доношење наведеног рјешења али како тужитељица није корисник пензије код Фонда а нити се у спису затичу подаци о радно-правном статусу тужитељице, већ се затиче податак да је тужитељица 2017. године поднијела нови захтјев за остваривање права на старосну

пензију, о којем није одлучено, то би даље значило да тужитељица, због грешке коју није починила, враћањем већ исплаћених износа пензије, мора сносити претјерани терет који нарушава правичан баланс између јавног интереса и тужитељичиног интереса што је супротно стандардима заштите права на имовину из члана 1 Протокола 1 уз Европску конвенцију, а који став је заузео Уставни суд БиХ у одлуци АП-897/16 од 05.7.2018. године.

Благовременим захтјевом за ванредно преиспитивање побијане пресуде (у даљем тексту: захтјев), тужени побија њену законитост због повреде закона. Истиче да тужени не би могао примијенити Закон о ПИО ако би прихватио став из одлуке Уставног суда БиХ број Ап-897/16 од 05.7.2018. године на коју се позвао нижестепени суд у побијаној пресуди. Надаље истиче да и Уставни суд сматра легитимним захтјев за враћање више исплаћених средстава у смислу члана 161 став 1 тачка в) Закона о ПИО, али да би у конкретном случају узимајући у обзир износ пензије, године живота именованог и висину преплате (случај Бендераћ) враћање наведеног износа представљало нарушавање правичног баланса између апелантовог и јавног интереса. Сматра да побијана пресуда није правилна и предлаже да Врховни суд захтјев уважи, побијану пресуду преиначи или укине.

Тужитељица у одговору на захтјев истиче да је побијана пресуда правилна и законита, јер је до преплате дошло искључивом грешком туженог, будући да је тужени знао да тужитељица не испуњава услове за старосну пензију, онда нема ни право да тражи враћање исплаћеног износа у смислу одредбе члана 211 Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и „Сл. гласник РС“ број 17/93 и 3/96, у даљем тексту: ЗОО). Предлаже да се захтјев одбије.

Размотривши захтјев, одговор на захтјев, побијану пресуду по одредбама члана 39 Закона о управним споровима („Сл. гласник РС“, број 109/05 и 63/11, у даљем тексту: ЗУС), као и цјелокупне списе овог управног спора и предметне управне ствари, овај суд је одлучио као у изреци пресуде из сљедећих разлога:

Из података списка произлази да је привременим рјешењем Филијале Б. од 28.01.2016. године тужитељици признато право на старосну пензију почев од 28.12.2014. године у мјесечном износу од 215,82 КМ и да је то рјешење замијењено рјешењем истог органа од 14.8.2018. године којим је одбијен захтјев тужитељице за остваривање права на старосну пензију јер је утврђено да тужитељица не испуњава услове за остваривање права на старосну пензију с обзиром да на дан подношења захтјева 08.7.2014. године није имала навршених 61 годину и 8 мјесеци живота у 2014. години. Рјешењем првостепеног органа од 07.11.2019. године, утврђена је преплата исплаћеног износа пензије од 9.556,58 КМ и наложено враћање наведеног износа на начин и у роковима ближе означеним у диспозитиву тог рјешења. Оспореним актом одбијена је жалба тужитељице, а побијаном пресудом уважена је тужба и поништен оспорени акт из разлога који су наведени у уводном дијелу образложења ове пресуде.

Правилно је побијаном пресудом поништен оспорени акт, јер је тужени тај орган који утврђује услове за остваривање права из ПИО, а тужитељица својим дјеловањем није утицала да јој тужени призна одређено право ако за то није испуњавала законске услове, тако да се неправилно поступање органа не може ставити тужитељици на терет.

И Европски суд за људска права у Страсбуру (Ролева против Сјеверне Македоније, апликација бр. 32141/10, пресуда од 12. децембра 2019. године) у предмету поврата пензије, истиче „Апликантици је рјешењем Фонда ПИО исплаћивана пензија. Након 7 година рјешење је укинато. Од апликантице је тражено да изврши поврат исплаћених пензија. Исправљање грешака у првобитној процјени подобности апликантице за додјелу пензије. Апликантица није крива за погрешну процјену. Начело доброг управљања захтијева од државних власти, када је у питању општи интерес, да поступају благовремено, на одговарајући начин и с највећом досљедношћу (став 58). ЕСЉП је утврдио повреду права на имовину из члана 1 Протокола I уз Конвенцију.

Уставни суд БиХ у својим одлукама (Ап-4218/12 од 6. априла 2016. године; Ап-897/16 од 5. јула 2018. године; Ап-3517/17 од 15. новембра 2017. године и др.) подсјећа да је према пракси Европског суда за људска права, први и најважнији захтјев из члана 1 Протокола I уз Европску конвенцију онај који тражи да мијешање јавних власти у право на имовину буде „законито“. Наиме, друга реченица првог става члана 1 Протокола I допушта лишавање права на имовину само „под условима предвиђеним законом“, а други став члана 1 признаје државама право да контролишу коришћење имовине „доношењем закона“. Принцип правне сигурности је присутан у цијелој Европској конвенцији и мора да буде испоштован без обзира на то које се од три правила из члана 1 Протокола I примјењује. Овај принцип подразумијева постојање и адекватно поштовање доступних и довољно прецизних домаћих закона који задовољавају основне захтјеве појма „закон“ (види Европски суд за људска права, Iatridis против Грчке, пресуда од 25. марта 1999. године, Извјештаји о пресудама и одлукама 1999-II, тачка 58). Тек када је овај захтјев испуњен, може се разматрати да ли постоји правична равнотежа између захтјева од општег или јавног интереса и захтјева за заштиту појединачног права на имовину.

Према ставу Уставног суда БиХ није довољно да законска одредба испуњава критеријум законитости како би се закључило да је мијешање у право на имовину оправдано, него је потребно и да служи легитимном циљу у јавном интересу, те да одражава разуман однос пропорционалности између средстава и циља.

Када је тужени обавезао тужитељицу на враћање примљеног износа пензије, поставља се питање да ли је, у конкретном случају, лишавање тужитељице имовине пропорционално том легитимном циљу који се жели постићи, односно да ли успоставља правичну равнотежу између тужитељичиног права и општег интереса.

У вези с тим, Врховни суд, прихватајући праксу Уставног суда БиХ и ЕСЉП, указује на то да у сваком поједином случају мора да постоји правичан однос између захтјева јавног интереса који се жели постићи и заштите основних права појединаца, што није могуће постићи ако тужитељица мора да сноси посебан и претјеран терет. (види Европски суд, James и други против Уједињеног Краљевства, пресуда од 21. фебруара 1986. године, серија А, број 98, ст. 46. и 50). Наравно, питање да ли је правична равнотежа заиста постигнута постаје релевантно само ако се и када утврди да је мијешање у питању задовољило наведени услов законитости и да није било произвољно (види Европски суд, Iatridis против Грчке [VV], број 31107/96, став 58, ЕCHR 1999-II). С обзиром да у одредбама Закона о ПИО (члан 161 и 162) постоји законски основ за враћање више исплаћеног износа, тужени орган треба, даље, да утврди да ли се враћањем наведеног износа нарушава правична равнотежа између тужитељичиног права и општег интереса.

Полазећи од тога да тужитељица, својим понашањем није допринијела да јој тужени, супротно закону, призна право на старосну пензију и врши исплату пензије скоро непуне 4 године, те да није утврђивано да ли је тужитељица остварила право на старосну пензију по новоподнесеном захтјеву од 30.01.2017. године, јер о том захтјеву тужитељице није правноснажно одлучено, будући да првостепено рјешење није снабдјевено клаузулом коначности, односно правноснажности, па је преурађена одлука туженог којом се налаже тужитељици враћање износа од 9.556,58 КМ. Наиме, претходно се мора правноснажно одлучити о том захтјеву тужитељице, па тек онда може се утврђивати да ли има преплате пензије и у којем износу.

Иначе, ако се утврди да постоји преплата пензије, онда се поврат више исплаћених пензија може тражити након што се утврди да ли би наметањем обавезе враћања преплаћеног износа, на тужитељицу био стављен претјеран терет, односно да ли би она, с обзиром на старосну доб и њен економски и социјални статус могла вратити наведени износ и да ли би враћање тог износа био претјеран терет за тужитељицу и тиме нарушен правичан баланс између јавног (општег) и приватног (тужитељичиног) интереса.

С обзиром на изнесено, Врховни суд закључује да је, у конкретном случају, правилно тужба уважена и оспорени акт поништен, јер су доношењем побијаног рјешења остварени основи из члана 10 тачка 2 и 4 ЗУС, у вези члана 1 Протокола I уз Европску конвенцију, за његово поништење. Из ових разлога, наводи захтјева се одбијају као неосновани.

Код таквог стања ствари, овај суд налази да побијаном пресудом није остварен ниједан разлог њене незаконитости из одредбе члана 35 став 2 ЗУС, па се захтјев туженог, на основу одредбе члана 40 став 1 тог закона, одбија као неоснован.

Записничар
Маја Савић

Предсједник вијећа
Смиљана Мрша

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић